

HET PERSONEN- EN FAMILIERECHT
EEN BENADERING IN CONTEXT

Het personen- en familierecht

Een benadering in context

Frederik Swennen

Zevende, herziene uitgave

 INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Adu Zatua

Houten beelden (*adu*) werden door de Nias etnische groep gemaakt ter verering van een overleden voorouder (*zatua*), van wiens ziel het beeld de drager was. Deze beelden vormden de verbinding tussen enerzijds de overleden voorouder, en de voorouders in het algemeen, en anderzijds het nageslacht. Ze werden geplaatst in het huis van het nageslacht. Er werden offers aan gebracht tijdens rituelen naar aanleiding van geboortes, huwelijken, overlijdens en andere familiale gebeurtenissen. Op die manier werd informatie over het nageslacht aan de voorouders gegeven en werd raad aan hen gevraagd. De voorouders werden dan ook geacht een belangrijke rol te spelen bij de voor- én tegenspoed van het nageslacht. Soms werden grote voorouderbeelden van wel twee meter hoog gemaakt ter nagedachtenis van de vroegst gekende voorouder van een familie. Het voorouderbeeld was niet zozeer een waarheidsgetrouw portret van de voorouder, maar bevatte wel verwijzingen naar diens statussymbolen. Typisch zijn ook de gebogen knieën en de hoofdtooi in varenmotief, dat de vruchtbaarheid – van mens, dier en land – symboliseert. De *adu zatua* is voor mij het symbool bij uitstek van het personen- én familierecht.

Het beeldje op de omslag van dit boek komt van op het eiland Nias (Noord-Sumatra, Indonesië). Ik verwierf het via Karlsson | Wickman uit de nalatenschap van de Zweedse schrijver Erik Mesterton. Het dateert van vóór 1930.

De context op de foto van de *adu zatua* is de werkplaats van Antoine Vandewoude in Antwerpen. Antoine Vandewoude is grafisch ontwerper, en vormde zichzelf achtereenvolgens ook tot meubelmaker en keramist (www.antoinevandewoude.com). Die context symboliseert de werkplaats die het personen- en familierecht ook zelf is.

De foto van de *adu zatua* in de werkplaats van Antoine Vandewoude is bedacht en gemaakt door Koen Broos. Die specialiseert zich in schrijversportretten en theaterfotografie. Hij exposeert autonoom werk dat hij verzamelt in genummerde reeksen (www.koenbroos.be).

Foto © Koen Broos – Courtesy Antoine Vandewoude en Koen Broos

Portret Frederik Swennen – *still* uit <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/dossiers/2020/02/mijnthuis/>

Bronnen: <https://www.museum-nias.org>; <https://www.artgallery.nsw.gov.au>; *Voorouders en rituelen*, Europalia Arts Festival Indonesia – Snoeck, 2018, p. 86.

Het personen- en familierecht. Een benadering in context. Zevende, herziene uitgave
Frederik Swennen

© 2021 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1313-1
D/2021/7849/37
NUR 822
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Dit boek is een leidraad bij het Belgische personen- en familierecht *anno* 2021. Voor elk onderwerp bevat het een uiteenzetting van de algemene beginselen, gevolgd door een stelselmatige samenvatting van de rechtstechniek. Daarbij beperk ik mij tot wijzigingen naar regelgeving en naar de belangrijkste rechtspraak (hoogste rechtscolleges) en rechtsleer. De stof in deze uitgave is systematisch bijgewerkt tot 1 oktober 2020. Met sommige latere evoluties kon ik nog rekening houden.

De techniek van het personen- en familierecht is voortdurend in beweging, onder invloed van maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen. Recht is daarbij slechts een instrument dat bepaald gedrag en bepaalde opvattingen, hier en nu, beschrijft en voorschrijft. Het is zinloos om het personen- en familierecht geïsoleerd te bestuderen. Dit boek bevat daarom uitweidingen en illustraties die kunnen helpen om de rechtstechniek van hier en nu in context te plaatsen om deze beter te begrijpen en in vraag te stellen; dit laatste is nodig opdat het recht zich verder zou kunnen ontwikkelen.

Ik schreef dit boek in de eerste plaats op maat van mijn studenten rechten aan de UAntwerpen. Doordat het boek gericht is tot bachelorstudenten in de rechten, is het vlot toegankelijk voor een ruimer juridisch én niet-juridisch publiek.

De weg in het personen- en familierecht loop ik niet alleen en de volgende personen wil ik danken dat ze delen ervan samen met mij aflegden of afleggen. Mijn voorganger em. prof. Fons Heyvaert heeft mij de noodzakelijke kritische bestudering en zorgvuldige toepassing van het personen- en familierecht aangetoond. Met mijn collega's aan de universiteit en vakgenoten aan andere universiteiten heb ik boeiende discussies over mijn vakgebied en de raakpunten ervan met andere vakgebieden, die me nieuwe inzichten brengen. Mijn gewezen studenten hebben met hun kritische vragen en opmerkingen de vorm en de inhoud van dit boek ook mee bepaald. Ik leer verder veel uit de beoefening van het personen- en familierecht in de praktijk, samen met de collega's destijds bij Greenille en nu bij het Greenille Private Client Team van Deloitte Legal – *Lawyers*. Het team van Intersentia is gelukkig mee de weg willen inslaan van dit soms niet-traditionele boek. Dank, ten slotte, aan mijn vrienden, verwanten en echtgenoot om me de tijd te gunnen een boek te schrijven over wat ik intussen behoorde te doen.

Deze zevende editie is tot stand gekomen mee dankzij de uitstekende medewerking van mr. dr. Sven Eggermont, mr. Jolien Van den Sande en Aïda Verstappen. Een bijzondere nieuwigheid in deze nieuwe editie is de toevoeging van de Franstalige rechtsterminologie doorheen de tekst. Die sluit aan bij de doelstelling van de Antwerpse rechtenopleiding om studenten zo veelzijdig mogelijk te vormen.

Frederik Swennen
1 januari 2021

INHOUD

Voorwoord	v
Lijst van juridische afkortingen	xxi
Lijst van afbeeldingen	xxxii

HOOFDSTUK 1

WAT IS PERSONEN- EN FAMILIERECHT?	1
§ 1. Juridische omschrijving	3
§ 2. Functionele omschrijving	4
§ 3. Verleden	7
A. Evoluties van het familierechtssysteem	7
B. Evoluties binnen het personen- en familierechtssysteem	13
§ 4. Toekomst	26
§ 5. Bijzondere plaats van het personen- en familierecht binnen het rechtssysteem	31
§ 6. Bronnen van het personen- en familierecht	34
A. Wetgeving	34
B. Rechtspraak	36
C. Rechtsleer	36

PERSONENRECHT

HOOFDSTUK 2

PERSONEN	41
Afdeling 1. Waarover gaat het?	42
Context 1. Over personen, dieren en voorwerpen	45
Afdeling 2. De natuurlijke persoon	50
§ 1. De mens	50
§ 2. Vanaf de geboorte	50
A. Levende en levensvatbare geboorte	51
B. Doodgeboorte	52
C. Nog geen geboorte	55
Context 2. Het menselijke leven voor de geboorte	56
§ 3. Tot aan het overlijden	61
A. Overlijden	61

B.	Afwezigheid (art. 112-125 oud BW).....	62
1.	Vermoeden van afwezigheid.....	62
a.	Algemeen.....	62
b.	Gerechtelijk bewind.....	64
2.	Verklaring van afwezigheid.....	66
C.	Gerechtigde verklaring van overlijden (art. 126-135 oud BW).....	67
Context 3.	Het menselijke leven na de dood.....	69
Afdeling 3.	De menselijke persoon en zijn persoonlijkheidsrechten.....	72
§ 1.	Waarover gaat het?.....	72
§ 2.	Kenmerken.....	75
§ 3.	Overzicht.....	77
Context 4.	Het recht op een menswaardig levenseinde.....	79
Afdeling 4.	De juridische persoon en zijn staat.....	86
§ 1.	De staat.....	86
A.	Waarover gaat het?.....	86
B.	Kenmerken.....	88
C.	Bedenkingen.....	89
§ 2.	De vorderingen van staat.....	90
A.	Waarover gaat het?.....	90
B.	Kenmerken.....	91
§ 3.	Het bezit van staat.....	92
A.	Waarover gaat het?.....	92
B.	Functies.....	93
Afdeling 5.	De identificatie van de persoon.....	94
§ 1.	Waarover gaat het?.....	94
Context 5.	<i>Forever young?</i>	95
§ 2.	Namen.....	97
A.	Naam.....	97
1.	Begrip.....	97
2.	Eerste toekenning.....	97
3.	Latere wijzigingen.....	98
B.	Voornamen.....	103
C.	Aard en kenmerken van naam en voornamen.....	105
D.	Buitengewone namen.....	106
§ 3.	Woonplaats en verblijfplaats.....	106
A.	Woonplaats.....	107
B.	Verblijfplaats.....	108
§ 4.	Geslacht.....	109
A.	Waarover gaat het?.....	109
B.	Eerste toekenning.....	112
C.	Latere wijzigingen.....	114

Afdeling 6. Registratie en publiciteit	118
§ 1. Burgerlijke stand	119
§ 2. Bevolkingsregisters	121
§ 3. Rijksregister	121
§ 4. Identiteitsdocumenten	122
§ 5. Belgisch Staatsblad	122
§ 6. Dagbladen.	123
§ 7. Registers beschermde personen.	123

HOOFDSTUK 3

BELGEN EN VREEMDELINGEN.	125
Afdeling 1. Waarover gaat het?	126
Context 6. “Sire, er zijn geen Belgen”	131
Afdeling 2. Kenmerken van het Belgische nationaliteitsrecht.	136
Afdeling 3. De algemene bepalingen van het WBN	138
Afdeling 4. Verwerving van de Belgische nationaliteit	140
§ 1. Toekenning van de Belgische nationaliteit	141
A. Op basis van afstamming of adoptie: <i>ius sanguinis</i>	141
B. Op basis van de geboorte in België: <i>ius soli</i>	142
§ 2. Verkrijging van de Belgische nationaliteit.	143
A. Nationaliteitsverklaring	144
B. De naturalisatie.	152
Afdeling 5. Het verlies van de Belgische nationaliteit	154
§ 1. Vrijwillig	155
§ 2. Automatisch	155
§ 3. Vervallenverklaring	156

HOOFDSTUK 4

ONBEKWAMEN EN ONDER BEWIND GESTELDEN	161
Afdeling 1. Waarover gaat het?	161
Afdeling 2. Onbekwaamheid	162
Afdeling 3. Bewind.	167

HOOFDSTUK 5

MINDERJARIGEN	171
Afdeling 1. Waarover gaat het?	171
Afdeling 2. Niet-ontvoogde minderjarigen	172
§ 1. De onbekwaamheid	172
§ 2. Het bewind	176

A.	Ouderlijk bewind	177
B.	Voogdij	180
1.	Ontstaan en einde van de voogdij	180
2.	De voogdijorganen	182
a.	Vrederechter	182
b.	Voogd	183
c.	Toeziende voogd	184
d.	Kenmerken van de opdrachten van voogd en toeziende voogd	185
e.	Andere voogdijorganen	187
3.	Werking van de voogdij	188
a.	Dringende maatregelen	188
b.	Boedelbeschrijving	189
c.	Basisbeschikking	189
d.	Eigenlijke werking	190
4.	Controle van de voogdijorganen	193
5.	Het einde van de voogdij(opdracht)	194
	Afdeling 3. Ontvoogde minderjarigen	195
	Afdeling 4. Meerderjarigen	197

HOOFDSTUK 6

	BESCHERMDE MEERDERJARIGEN	199
	Afdeling 1. Waarover gaat het?	201
	Afdeling 2. Toepassingsgebied	205
	§ 1. Meerderjarigen	205
	§ 2. Gezondheidstoestand	206
	§ 3. Verkwisting	207
	Afdeling 3. Buitengerechtelijke bescherming	208
	§ 1. (On)geldigheid van rechtshandelingen	208
	A. Bij leven	209
	B. Na overlijden	211
	§ 2. Informeel bewind	212
	A. Waarover gaat het?	212
	B. Voorzorgsvolmacht	212
	1. Inleiding	213
	2. Toepassingsgebied	213
	3. Aanvang van de buitengerechtelijke bescherming	214
	4. Inhoud	215
	a. Bekwaamheid	215
	b. Bewind	215

5. Einde.....	218
C. Informeel bewind binnen huwelijk of wettelijke samenwoning	218
Afdeling 4. Rechterlijke bescherming	219
§ 1. Bekwaamheid.....	220
A. Omvang.....	220
1. Onder algemene titel of bijzonder	220
a. Uitgangspunten	220
b. Checklists.....	221
c. Rechtshandelingen buiten de checklists	224
d. Versterking van de autonomie.....	224
2. Volledig of beperkt.....	225
3. Duur	225
B. Sanctionering	226
C. Aanvang en einde	227
§ 2. Bewind.....	227
A. Waarover gaat het?	227
B. De bewindsorganen	228
1. De vrederechter	228
2. De bewindvoerder	228
3. De vertrouwenspersoon.....	230
4. Kenmerken van de opdracht van de bewindvoerder en de vertrouwenspersoon	232
5. Andere bewindsorganen	235
C. Werking.....	237
1. Algemene bepalingen.....	238
2. Bijstand.....	240
3. Vertegenwoordiging en beheer	241
a. Algemeen.....	241
b. Bijzondere machtigingen.....	242
D. Informatie en verslag	245
E. Controle en aansprakelijkheid	247
a. De bewindvoerder	247
b. De vertrouwenspersoon.....	248
F. Aanvang en einde	248
G. Bewind uitgeoefend door de ouders.....	249
§ 3. Gemeenschappelijke bepalingen	250
A. Publiciteitsmaatregelen.....	250
B. Administratief dossier	251
C. Betekeningen en kennisgevingen.....	251

HOOFDSTUK 7

GEESTESZIEKEN	253
Afdeling 1. Waarover gaat het?	254
Afdeling 2. Exclusief karakter van de wet	257
Afdeling 3. Materiële toepassingsvoorwaarden	258
§ 1. Geesteszieke	258
§ 2. Gevaar	260
§ 3. Causaal verband tussen geestesziekte en gevaar	262
§ 4. De toestand moet de opneming vereisen	262
§ 5. Geen andere geschikte behandeling	262
Afdeling 4. Maatregelen	263
§ 1. Behandeling in een ziekenhuis	263
§ 2. Verpleging in een gezin	266
§ 3. Waarborgen	266
Afdeling 5. De bekwaamheid van de opgenomen geesteszieke	266

FAMILIERECHT

HOOFDSTUK 8

FAMILIES	271
§ 1. Partners: horizontaal familierecht	272
§ 2. Ouders en kinderen: verticaal familierecht	277
§ 3. Verwanten	278
§ 4. Kruispunten	278
Context 7. De familie als voorwerp van regelgeving	280

PARTNERS

HOOFDSTUK 9

ECHTGENOTEN	285
Afdeling 1. Waarover gaat het?	288
Afdeling 2. Aangaan	290
§ 1. Grondvoorwaarden	291
A. Leven	291
B. Geslacht	291
C. Toestemming	293
1. Algemeen	293
2. Wilsgebreken	294
Context 8. Fort Europa	296
D. Bekwaamheid	302
1. Minderjarigen	302

2. Beschermde meerderjarigen	304
E. Twee personen.	304
F. Monogamie	305
Context 9. <i>Two's a crowd and three's a party (Andy Warhol)?</i>	306
G. Incestverbod	307
Context 10. Een recht op incest?	311
§ 2. Vormvoorwaarden	314
§ 3. Nietigheid.	317
§ 4. Bewijs.	319
Afdeling 3. Inhoud	319
§ 1. Algemeen	320
§ 2. Persoonsrechtelijke inhoud van het huwelijk.	324
A. Samenwoning	324
B. Bijstand	325
C. Getrouwheid	325
Context 11. Betrapt!	326
D. Normale seksuele betrekkingen	327
E. Voortplanting	328
§ 3. Vermogensrechtelijke inhoud van het huwelijk.	329
A. De bescherming van de voornaamste gezinswoning en het huisraad.	329
1. Bescherming van de gezinswoning	329
a. Algemeen	329
b. Op de voornaamste gezinswoning rust een zakelijk recht	330
c. De voornaamste gezinswoning wordt gehuurd	330
2. De bescherming van het huisraad	332
B. De hulp- en bijdrageplichten.	332
1. De hulpplicht	332
2. De bijdrageplicht	333
3. Verband en onderscheid tussen de hulp- en bijdrage- plichten.	334
4. Handhaving	334
C. De hoofdelijke gehoudenheid	335
§ 4. Dringende maatregelen	336
A. Toepassingsvoorwaarden	337
1. Grof plichtsverzuim of ernstige verstoring van de verstandhouding.	337
2. Dringend.	338
B. De maatregelen	338
1. Verboden maatregelen	338

2.	Gezag, verblijf en persoonlijk contact	339
3.	Begroting, wijziging of afschaffing van uitkeringen tot levensonderhoud	339
4.	Verblijfplaats van de echtgenoten	339
5.	Goederen van de echtgenoten	340
6.	Persoon en goederen van derden	340
7.	Buitengewone maatregelen in spoedeisende gevallen.	341
8.	Geldingsduur	341
§ 5.	Nietigverklaring van handelingen	343
§ 6.	De feitelijke scheiding	344
Afdeling 4.	Ontbinding.	346
§ 1.	Ontbinding door overlijden	347
§ 2.	Ontbinding door echtscheiding. Inleiding	347
A.	De echtscheiding in het algemeen	348
B.	Het Belgische echtscheidingsrecht	351
1.	De echtscheiding zonder onderlinge toestemming	351
2.	De echtscheiding met onderlinge toestemming.	351
3.	Verhouding tussen EOO en EOT.	352
4.	Minderjarigen en beschermde meerderjarigen	352
§ 3.	De echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk	353
A.	De gronden	353
1.	Algemene opmerkingen.	353
2.	De dadelijke EOO	354
a.	Begrip.	354
b.	Bewijs.	355
Context 12.	Curieuzeuземosterdpot	355
3.	De feitelijke scheiding en het herhaalde verzoek tot echtscheiding	358
B.	Voorlopige maatregelen	360
C.	De gevolgen van de EOO	362
1.	Ontbinding van het huwelijk	362
2.	Wederzijds verval van voordelen (art. 299 oud BW).	364
3.	De partneralimentatie na echtscheiding (art. 301 oud BW)	364
a.	Waarover gaat het?	364
b.	Onderhoudsovereenkomst	366
c.	Gerechtigdheid op partneralimentatie.	367
Context 13.	Wangedrag als (gedeelte)lijke weigeringsgrond?	369
d.	Begroting	369
e.	Modaliteiten.	373

Context 14. Wangedrag als wijzigingsgrond?	374
f. Beëindiging	375
g. Handhaving	377
4. De kinderen	377
§ 4. Echtscheiding door onderlinge toestemming	378
A. Algemeen	378
B. Voorwaarden	378
1. Een voorafgaande overeenkomst	378
2. Wijzigingen aan de voorafgaande overeenkomsten tijdens de procedure	382
a. Op het initiatief van de rechtbank	382
b. Op het initiatief van de echtgenoten	383
C. Gevolgen	384
1. De ontbinding ex nunc van het huwelijk	384
2. Wijzigingen aan de voorafgaande overeenkomsten	384
Context 15. Schijnechtscheidingen	386
Afdeling 5. Scheiding van tafel en bed	387

HOOFDSTUK 10

WETTELIJKE SAMENWONERS	389
Afdeling 1. Waarover gaat het?	390
Context 16. De wettelijke samenwoning als mini-huwelijk?	391
Afdeling 2. Aangaan	393
§ 1. Grondvoorwaarden	393
§ 2. Vormvoorwaarden	394
Afdeling 3. Inhoud	395
Afdeling 4. Ontbinding	397
§ 1. Gronden en procedure	397
§ 2. Gevolgen	399

HOOFDSTUK 11

FEITELIJKE SAMENWONERS	401
Afdeling 1. Waarover gaat het?	401
Afdeling 2. Aangaan	402
Afdeling 3. Inhoud	403
Afdeling 4. Ontbinding	405
Context 17. Naar een dwingende relatiebescherming?	407

ouders en kinderen

HOOFDSTUK 12

ouders	411
Afdeling 1. Inleiding: inkt, bloed, melk, water	413
§ 1. Inkt: juridisch ouderschap.....	415
Context 18. Groepsouderschap en multi-ouderschap	417
§ 2. Bloed: biologisch ouderschap.....	418
Context 19. Het recht op afstammingsinformatie	418
§ 3. Melk: sociaal ouderschap.....	427
Context 20. Nieuw samengestelde gezinnen	429
§ 4. Water: intentioneel ouderschap	434
Afdeling 2. De afstamming	439
§ 1. Historiek van het afstammingsrecht	440
§ 2. Uitgangspunten in het afstammingsrecht	451
A. Titel van de afstamming.....	454
B. Inhoudelijke uitgangspunten.....	455
1. Afweging tussen grondslagen van de afstamming	455
a. Inleiding.....	455
b. Bloed: biologische band.....	456
Context 21. Begeleide voortplanting en zwangerschap-voor-een- ander (draagmoederschap).....	457
c. Melk: bezit van staat	460
d. Water: intentie	462
2. Afweging tussen belangen.....	464
a. Situering.....	464
b. Incest	465
c. Verkrachting van de moeder	466
d. Strijdigheid met het belang van het kind.....	467
C. Procedurele uitgangspunten	470
1. Bewijs van de afstamming.....	470
Context 22. Zwijgen is toestemmen?	472
2. Afstammingsvorderingen	473
a. Algemene situering	474
b. Kenmerken.....	474
§ 3. De afstamming van rechtswege.....	478
A. Vestiging.....	478
1. Afstamming langs moederszijde	478
2. Afstamming langs vaderszijde	479
3. Afstamming langs meemoederszijde.....	482
B. Betwisting.....	483

1.	Gemeenschappelijke regels	483
2.	Afstamming langs moederszijde	483
3.	Afstamming langs vaderszijde	485
4.	Afstamming langs meemoederszijde.	489
§ 4.	De erkenning	491
A.	Vestiging	491
1.	Gemeenschappelijke regels	491
Context 23.	Schijnerkenningen en gedwongen erkenningen:	
Fort Europa <i>revisited</i>		493
2.	Afstamming langs moederszijde	499
3.	Afstamming langs vaderszijde	499
4.	Afstamming langs meemoederszijde.	500
B.	Betwisting	500
1.	Afstamming langs moederszijde en langs vaderszijde . . .	500
2.	Afstamming langs meemoederszijde.	503
C.	Vernietiging	505
§ 5.	Gerechtelijke vestiging.	505
A.	Vestiging	505
1.	Gemeenschappelijke regels	505
2.	Afstamming langs moederszijde	507
3.	Afstamming langs vaderszijde	507
4.	Afstamming langs meemoederszijde.	508
B.	Betwisting	509
Afdeling 3.	De adoptie	509
§ 1.	Waarover gaat het?	509
§ 2.	Historiek	514
§ 3.	Grondvoorwaarden voor de adoptie.	515
A.	Wettige redenen	515
Context 24.	Schijnadopties en gedwongen adopties	515
B.	Afweging van belangen	516
C.	De burgerlijke staat van de adoptant en de geadopteerde	517
1.	Adoptant(en).	517
Context 25.	Platonisch ouderschap	521
2.	Geadopteerde	522
D.	Geen adoptie tussen verwanten en aanverwanten	522
E.	Leeftijd en leeftijdsverschil	523
F.	Adoptiebekwaamheid en -geschiktheid	524
G.	Leven.	525
H.	Opeenvolgende adopties.	525
I.	Toestemmingen.	526
§ 4.	Inhoud van de adoptie	528

A. Gemeenschappelijke inhoud van de gewone en de volle adoptie	528
B. Bijzondere inhoud van de gewone adoptie	530
C. Bijzondere inhoud van de volle adoptie	531
§ 5. Einde van de adoptie	532

HOOFDSTUK 13

OPVOEDERS	535
Afdeling 1. Gezag	536
§ 1. Ouderlijk gezag	537
A. Situering en evoluties. Het Kinderrechtenverdrag	537
B. Inhoud van het gezag	539
C. Titularissen van het gezag	542
D. Uitoefening van het gezag	542
1. Opvoedingsrecht	542
2. Contact en informatie	544
§ 2. Andere gezagsvormen	547
A. Voogdij	547
B. Pleegvoogdij	548
C. Pleegzorg	549
D. Overdracht van de materiële bewaring	551
E. Geestesziekenwet	552
F. Feitelijk gezag	552
§ 3. Contact	552
A. Contactgerechtigden	553
Context 20. De rechtspositie van de verwekker van een kind	555
B. Uitoefening van het recht	557
§ 4. Handhaving van gezag en contact	558
Afdeling 2. Levensonderhoud	563
§ 1. De ouderlijke onderhoudsplicht	563
Context 21. Onwaardige kinderen	565
Context 22. Hocus pocus?	569
§ 2. Andere onderhoudsvormen	577
A. Overzicht	577
B. De vordering tot uitkering voor levensonderhoud tegen de vermoedelijke verwekker	578
Afdeling 3. Overheidstoezicht	582
§ 1. Maatregelen over de ouders	584
A. Voogdij over sociale uitkeringen	584
B. Opvoedingsbijstand	585
C. Ontzetting van het ouderlijk gezag	585

§ 2. Administratieve sancties	587
§ 3. Jeugddelinquentie.	588
§ 4. Integrale Jeugdhulp	595
A. Vrijwillige jeugdhulpverlening.	595
B. Gerechtelijke jeugdhulpverlening.	596

VERWANTEN

HOOFDSTUK 14

VERWANTEN	603
Afdeling 1. Wie zijn de verwanten?	604
§ 1. Bloedverwantschap	604
§ 2. Aanverwantschap.	606
§ 3. Graden en lijnen van verwantschap	608
§ 4. Keuzeverwantschap	609
Afdeling 2. Algemene inhoud	610
§ 1. Huwelijksbeletselen	610
§ 2. Verbod tot tweezijdige vaststelling van de afstamming	611
§ 3. Familiale rechten en plichten	611
Afdeling 3. Onderhoudsrecht	613
§ 1. Waarover gaat het?	613
§ 2. Beginselen	615
A. Kenmerken van de onderhoudsrelatie	615
B. Pluraliteit van onderhoudsplichtigen of -gerechtigden.	617
C. Verhaal	619
D. Verjaring	620
E. Handhavingsrecht	621
§ 3. Levensonderhoud bij leven.	622
§ 4. Onderhoudsvorderingen tegen de nalatenschap	624

LIJST VAN JURIDISCHE AFKORTINGEN

AA (NL)	Ars Aequi
Abortuswet	Wet 15 oktober 2018 betreffende de vrijwillige zwangerschapsafbreking (...), <i>BS</i> 29 oktober 2018
Act.dr.fam.	Actualités du droit de la famille
Adoptiewet 2003	Wet 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie, <i>BS</i> 16 mei 2003
Afstammingswet 1987	Wet 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, <i>BS</i> 27 mei 1987
Afstammingswet 2006	Wet 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, <i>BS</i> 29 december 2006
AJDA (FR)	Actualité Juridique de Droit Administratif
AJT	Algemeen juridisch tijdschrift
Algemene Verordening Gegevensbescherming	Verordening (EU) 2016/79 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (...), <i>Pb.L.</i> 2016, afl. 119, 1
Alimentatieverordening	Verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen
AM	Auteurs en media/Auteurs et média
Amén.	Aménagement, environnement, urbanisme et droit financier
Ann.dr.Louvain	Annales de droit de Louvain
Antwoordrechtwet	Wet 23 juni 1961 betreffende het recht tot antwoord, <i>BS</i> 8 juli 1961
APM	Administration publique (Mensuel): revue du droit public et des sciences administratives
APR	Algemene praktische rechtsverzameling

Arbeidsovereenkomstenwet	Wet 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, <i>BS</i> 22 augustus 1978
Arr.Cass.	Arresten van het Hof van Cassatie
Bb&b	Burger, bestuur en beleid
Benelux Jur.	Benelux Gerechtshof: jurisprudentie
Bijzondere Wet Hervorming Instellingen	Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, <i>BS</i> 15 augustus 1980
Brussel IIbis Verordening	Verordening (EG) 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000
BS	Belgisch Staatsblad
BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
Bull. (F)	Bulletin des arrêts de la Cour de cassation
BUPO	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, <i>BS</i> 2 december 1988
BVerfG	Bundesverfassungsgericht
BW	Burgerlijk Wetboek
Cass.	Hof van Cassatie
CDPK	Publiekrechtelijke Kronieken
CML Rev.	Common Market Law Review
Computerr. (NL)	Computerrecht
DAVO	Dienst voor alimentatievorderingen
De Burg.St.	De burgerlijke stand
De Verz.	De Verzekering
Decreet Begraafplaatsen en Lijkbezorging	Wet 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, <i>BS</i> 3 augustus 1971
Decreet Binnenlandse Adoptie	Decreet 3 juli 2015 houdende regeling van de binnenlandse adoptie van kinderen (...), <i>BS</i> 7 augustus 2015
Decreet Integrale Jeugdhulp	Decreet 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, <i>BS</i> 13 september 2013
Decreet Interlandelijke Adoptie	Decreet 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, <i>BS</i> 2 maart 2012
Decreet JDR	Decreet 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, <i>BS</i> 26 april 2019.
Decreet Rechtspositie	Decreet 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, <i>BS</i> 4 oktober 2004

Div. Act.	Divorce : actualité juridique, sociale et fiscale
Dr.Q.M.	Droit en quart monde
Echtscheidingswet 2007	Wet 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, <i>BS</i> 7 juni 2007
ECOSOC	Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 19 december 1966, <i>BS</i> 2 december 1988
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EJ	Echtscheidingsjournaal
ELJ	European Law Journal
Embryowet	Wet 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's in vitro, <i>BS</i> 28 mei 2003
EOO	Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk
EOT	Echtscheiding met onderlinge toestemming
ERPL	European Review of Private Law
EU	Europese Unie
Euthanasiewet	Wet 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, <i>BS</i> 22 juni 2002
EVRM	Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, <i>BS</i> 19 augustus 1955
F. Rechtspr.	Fundamentele Rechtspraak
Fisc.Koer.	De fiscale koerier
Fiscoloog	Fiscoloog: Nieuwsbrief over fiscaliteit
FJF	Fiscale jurisprudentie
FJR (NL)	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
FOD Justitie	Federale Overheidsdienst Justitie
GAS	Gemeentelijke administratieve sanctie
GAS-wet	Wet 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, <i>BS</i> 1 juli 2013
Geestesziekenwet	Wet 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, <i>BS</i> 27 juli 1990
Gehandicaptenverdrag	Verdrag 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap, <i>BS</i> 22 juli 2009
Ger.W.	Gerechtigd Wetboek
Gw.	Grondwet

GwH	Grondwettelijk Hof (tot 7 mei 2007 Arbitragehof genoemd)
Haags Adoptieverdrag	Verdrag inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie van 29 mei 1993, <i>BS</i> 6 juni 2005
Haags Kinderbeschermingsverdrag	Verdrag 19 oktober 1996 inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van de ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen, <i>BS</i> 22 augustus 2014
Haags Kinderontvoeringsverdrag	Verdrag 25 oktober 1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen
Handvest Grondrechten EU	Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie
Harvard L.Rev. (VS)	Harvard Law Review
Herzien Europees Adoptieverdrag	Europees Verdrag inzake de adoptie van kinderen (herzien) van 27 november 2008, <i>BS</i> 21 augustus 2015
HR	Hoge Raad
HRJ	Hoge Raad voor de Justitie
Huur	Huur. Het huurrecht in de praktijk
HvJ	Hof van Justitie van de Europese Unie
IECL	Institute of European and Comparative Law
I.J.G.S.L.	International Journal of Gender, Sexuality and Law
Int. J.L.Pol.Fam.	International Journal of Law, Policy and the Family
Intern. Journ. Comp. L.L.I.R.	International journal of comparative labour law and industrial relations
Interneringswet	Wet 5 mei 2014 betreffende de internering, <i>BS</i> 9 juli 2014
J.dr.jeun.	Journal du droit des jeunes
JBW	Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, <i>BS</i> 15 april 1965
JDE	Journal de droit européen
JDI (FR)	Journal du droit international Clunet
JL	Jurisprudence de Liège
JLMB	Revue de jurisprudence de Liège, Mons et Bruxelles
JLS	Journal of Law and Society
Journ. Jur.	Le journal du juriste
JT	Journal des tribunaux

JTDE	Journal des tribunaux – Droit européen
JTT	Arbeidsrecht, sociale zekerheid, sociaal procesrecht, sociaal strafrecht
Jur. HvJ	Jurisprudentie van het Hof van Justitie en van het Gerecht van Eerste Aanleg
KB	Koninklijk Besluit
Kinderrechtenverdrag	Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989, <i>BS</i> 24 maart 1992
Krankzinnigenwet	Wet 18 juni 1850 op de regeling der krankzinnigen, <i>BS</i> 21 juni 1850
Leerplichtwet	Wet 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, <i>BS</i> 6 juli 1983
LGDJ (FR)	Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence
Liga	Liga voor mensenrechten. Nieuwsbrief
MBV	Medisch begeleide voortplanting
MBV-wet	Wet 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten, <i>BS</i> 17 juli 2007
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling
NBW	Nederlands Burgerlijk Wetboek
NC	Nullum Crimen: Tijdschrift voor straf- en strafprocesrecht
NFM	Notariaat: notarieel en fiscaal maandblad
NIPR (NL)	Nederlands internationaal privaatrecht
NJ (NL)	Nederlandse Jurisprudentie
NJB (NL)	Nederlands Juristenblad
NJW	Nieuw Juridisch Weekblad
NQHR (NL)	Netherlands Quarterly of Human Rights
OCMW-wet	Organieke Wet 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, <i>BS</i> 5 augustus 1976
Omz.	Ministeriële Omzendbrief
Orgaantransplantatiewet	Wet 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen, <i>BS</i> 14 februari 1987
P&B	Tijdschrift voor procesrecht en bewijsrecht
Pas.	Pasicrisie belge
Pb. L	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen – Wetgeving

Pb.C.	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen-Mededelingen
Pleegzorgdecreet	Decreet 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, <i>BS</i> 16 augustus 2012
Politiewet Spoorwegen	Wet 27 april 2018 op de politie van de spoorwegen, <i>BS</i> 29 mei 2018
R.Cass.	Recente arresten van het Hof van Cassatie
RABG	Rechtspraak Antwerpen Brussel Gent
RAE	Revue des affaires européennes
RBDC	Revue belge de droit constitutionnel
RCJB	Revue critique de jurisprudence belge
RDPC	Revue de droit pénal et de criminologie
RDTI	Revue du droit de technologies de l'information
Rec. CJCE	Recueil de la jurisprudence de la Cour de justice et du Tribunal de première instance
Rec.gén.enr.not.	Recueil général d'enregistrement et du notariat
Rep.Eur.Court H.R.	European court of human rights. Reports of judgments
Res Jur.Imm.	Res et jura immobilia: driemaandelijks tijdschrift van zaken- en bouwrecht
Rev.crit.DIP (FR)	Revue critique de droit international privé
Rev.dr.comm.	Revue de droit communal
Rev.dr.étr.	Revue du droit des étrangers
Rev.dr.ULg	Revue de la Faculté de droit de l'Université de Liège
Rev.trim.dr.eur. (FR)	Revue trimestrielle de droit européen
Rev.Trim.Dr.H	Revue trimestrielle des droits de l'homme
RGAR	Revue générale des assurances et des responsabilités
RNB	Revue du notariat belge
Rome III-Verordening	Verordening (EU) Nr. 1259/2010 van de Raad tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed
RPS	Revue pratique des sociétés civiles et commerciales
RRD	Revue régionale de droit
RRP	Revue de planification patrimoniale belge et internationale
RTDF	Revue trimestrielle de droit familial
RUDH	Revue universelle des droits de l'homme

RvV	Raad voor Vreemdelingenbetwistingen
RW	Rechtskundig Weekblad
SEW	Sociaal-economische wetgeving: tijdschrift voor Europees en economisch recht
Soc.Kron.	Sociaalrechtelijke kronieken
Sv.	Wetboek van Strafvordering
Sw.	Strafwetboek
T.Fam.	Tijdschrift voor Familierecht
T.Gem.	Tijdschrift voor gemeenterecht
T.Gez./Rev.dr.Santé	Tijdschrift voor Gezondheidsrecht/Revue de droit de la santé
T.Not.	Tijdschrift voor notarissen
TPP	Tijdschrift privacy & persoonsgegevens
T.Strafr.	Tijdschrift voor strafrecht: jurisprudentie, nieuwe wetgeving en doctrine voor de praktijk
T.Vred.	Tijdschrift van de vrede- (en politierechters)
T.Vreemd.	Tijdschrift voor vreemdelingenrecht
TBBR	Tijdschrift voor Belgisch burgerlijk recht
TBO	Tijdschrift voor bouwrecht en onroerend goed
TBP	Tijdschrift voor bestuurswetenschappen en publiekrecht
Tegenspraak	Tegenspraak: kritisch tijdschrift over recht en maatschappij
Terrorismewet	Wet 20 juli 2015 tot versterking van de strijd tegen het terrorisme, <i>BS</i> 5 augustus 2015
TFR	Tijdschrift voor fiscaal recht
TGR	Tijdschrift voor Gentse rechtspraak
Tijdschrift@ipr.be	Tijdschrift voor internationaal privaatrecht
TJK	Tijdschrift voor jeugdrecht en kinderrechten
TRD&I	Tijdschrift rechtsdocumentatie en -informatie
TSR	Tijdschrift voor sociaal recht
TvMR	Tijdschrift voor Mensenrechten
TvOF	Tijdschrift voor Overheidsfinanciën
TVW	Tijdschrift voor wetgeving
TWVR	Tijdschrift voor West-Vlaamse rechtspraak
UVRM	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948, <i>BS</i> 31 maart 1949
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013

Verzekeringswet	Wet 2 april 2014 betreffende de verzekeringen, <i>BS</i> 30 april 2014
Vl.T.Gez.	Vlaams tijdschrift voor gezondheidsrecht
Voetbalwet	Wet 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, <i>BS</i> 3 februari 1999
VOS	Verontrustende situatie – Decreet Integrale Jeugdhulp
Vreemdelingenwet	Wet 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, <i>BS</i> 31 december 1980
Vrouwenverdrag	Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen van 18 december 1979, <i>BS</i> 5 november 1985
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WBN	Wetboek van de Belgische nationaliteit van 28 juni 1984, <i>BS</i> 12 juli 1984
Wet betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten	Wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, <i>BS</i> 3 september 1991
Wet Dierenwelzijn	Wet 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, <i>BS</i> 3 december 1986
Wet Maatschappelijke Integratie	Wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, <i>BS</i> 31 juli 2002
Wet Medische Experimenten	Wet 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon, <i>BS</i> 18 mei 2004
Wet Menselijk Lichaamsmateriaal	Wet 19 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek, <i>BS</i> 30 december 2008
Wet Motivering Bestuurshandelingen	Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, <i>BS</i> 12 september 1991
Wet Partnergeweld I	Wet 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan, <i>BS</i> 6 juli 1998

Wet Partnergeweld II	Wet 28 januari 2003 tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van fysieke gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, <i>BS</i> 12 februari 2003
Wet Patiëntenrechten	Wet 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, <i>BS</i> 26 september 2002
Wet Tijdelijk Huisverbod	Wet 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, <i>BS</i> 1 oktober 2012
WIPR	Wetboek van internationaal privaatrecht
WVV	Wetboek van vennootschappen en verenigingen

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Afbeelding 1.	Lucas Cranach I, <i>Adam en Eva</i> , KMSK Antwerpen © Lukas – Art in Flanders vzw	1
Afbeelding 2.	De vier kwadranten van de familie	6
Afbeelding 3.	Loskoppeling verticale en horizontale as van de familie	9
Afbeelding 4.	Verdere afbrokkeling van de kwadranten van de familie	10
Afbeelding 5.	Herintegratie van de familie	13
Afbeelding 6.	Dodi Espinosa, <i>Self-portrait with mask</i> , 2020, 63,5 × 44,5 cm, giclee print on paper, unique. Courtesy Dodi Espinosa	39
Afbeelding 7.	Indeling van de juridische categorieën	43
Afbeelding 8.	Gustave Van de Woestyne (1881-1974), <i>Gastvrijheid voor vreemdelingen</i> , MSK Gent © Lukas – Art in Flanders en SABAM	125
Afbeelding 9.	De verwerving van de Belgische nationaliteit	140
Afbeelding 10.	Het verlies van de Belgische nationaliteit	154
Afbeelding 11.	Frits van den Berghe (1883-1939), <i>De idioot bij de vijver</i> , Musea Brugge, Museum voor Schone Kunsten Gent © Lukas – Art in Flanders vzw, foto Hugo Maertens	199
Afbeelding 12.	Fred Bervoets, <i>Doorsnee Vlaamse Familie</i> , 1995, collectie M HKA © Ludo Geysels, courtesy M HKA, De Zwarte Panter en Fred Bervoets	269
Afbeelding 13.	Aantal huwelijken – absolute cijfers	290
Afbeelding 14.	Brutohuwelijkscijfer (aantal huwelijken per 1000 inwo- ners)	290
Afbeelding 15.	Aantal huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht	293
Afbeelding 16.	Aantal huwelijken en echtscheidingen – absolute cijfers	349
Afbeelding 17.	Brutohuwelijkscijfer en bruto-echtscheidingscijfer	350
Afbeelding 18.	Aantal verklaringen van wettelijke samenwoning en aantal huwelijken	390
Afbeelding 19.	Aantal beëindigingen van wettelijke samenwoning en aantal echtscheidingen	397
Afbeelding 20.	Aantal verklaringen van wettelijke samenwoning en aantal beëindigingen van wettelijke samenwoning	398
Afbeelding 21.	Ouderschapsconcurrentie	430
Afbeelding 22.	Vestiging van de oorspronkelijke afstamming	440

Afbeelding 23.	Betwisting van de oorspronkelijke afstamming	440
Afbeelding 24.	Artikelsgewijs overzicht van arresten van het Grondwet- telijk Hof over de Afstammingswet 2006 (stand: 1 januari 2021)	451
Afbeelding 25.	Afstammingsvorderingen.	474
Afbeelding 26.	Jeugdbescherming	584